

Sibrand Poppema, destijds decaan van de Faculteit Medische Wetenschappen, verwelkomt geneeskundestudenten uit Saoedi-Arabië.

DORIEN VRIELING

MICHEL DE GROOT

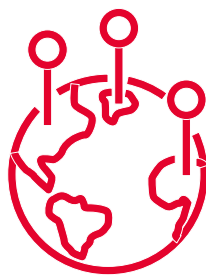
ONDERZOEK

WWW.RUG.NL/RUDOLF-AGRICOLA-LEERSTOEL
WWW.RUG.NL/STAFF/K.VAN.BERKEL

De RUG in de 21e eeuw: de markt op, de wereld in

Een kwart van de studenten komt uit het buitenland en Engels is steeds meer de voertaal: internationalisering is voor de RUG iets vanzelfsprekends geworden. Die ontwikkeling is razendsnel gegaan, laat historicus **Klaas van Berkel** zien in zijn boek *Universiteit van het Noorden deel 3: De zakelijke universiteit 1945 – 2021*. (Zie ook pagina 16 en 17.)

Stel, een reünist keert voor het eerst in twintig jaar terug naar de RUG. Ze is afgestudeerd rond de eeuwwisseling, daarna uit Groningen vertrokken en heeft er nooit meer een voet gezet. Wat treft ze aan op haar alma mater? ‘De gebouwen zijn nog goddeels hetzelfde,’ zegt Klaas van Berkel, Rudolf Agricola-hoogleraar geschiedenis. ‘Maar de wereld daarbinnen is totaal veranderd.’ Eind 20e eeuw waren er nog amper buitenlandse studenten aan de RUG, nu komt een kwart van de studenten uit het buitenland. Was Nederlands als voertaal rond de eeuwwisseling nog vanzelfsprekend, nu kan geen

enkele student meer om het Engels heen. En ook de inhoud van de colleges is volgens Van Berkel flink veranderd. Het heeft hem verbaasd hoe snel het gegaan is. ‘En dat terwijl ik er met mijn neus bovenop stond.’ Van Berkel, sinds kort met emeri-

taat, was sinds 1988 hoogleraar aan de RUG. ‘Toch kreeg ik pas bij de research voor dit boek in de gaten hoe recent de internationalisering is opgekomen. In de hele 20e eeuw bleek er op dat gebied amper iets gebeurd te zijn. Ik dacht dat het een veel geleidelijker proces was geweest.’

Ontwikkelingshulp

Natuurlijk keek men al wel eerder over de grenzen. Maar zelfs begin jaren tachtig werd er onder ‘internationalisering’ nog iets heel anders verstaan dan nu. ‘In feite was het niets anders dan ontwikkelingshulp. Er waren projecten met Burkina Faso,

Ethiopië, Zambia... Nuffic, de Nederlandse internationaliseringsorganisatie voor het onderwijs, bemiddelde daarbij. In landen die laat onafhankelijk waren geworden, werden universiteiten opgezet en daar was hulp bij nodig.' Maar internationale studenten die naar Nederland kwamen? Daar was nauwelijks sprake van. 'Oud-rector Folkert van der Woude ging tussen 1994 en 1998 meerdere keren naar Indonesië om studenten te werven. Maar indertijd werd er niet echt bij nagedacht dat er maar weinig Engelstalige programma's waren. Van der Woude ging er min of meer vanuit dat de Indonesiërs het Nederlands wel weer zouden oppikken, van hun grootouders of zo, en dan gewoon met Nederlandse studenten zouden kunnen meedraaien. Tja, dat gebeurde niet.'

Doemscenario

Dat de universiteit begin deze eeuw haar aandacht richtte op buitenlandse studenten, had met verschillende ontwikkelingen te maken. Een van de belangrijkste: de verzakelijking van de universiteit – een tendens die overigens na de oorlog al zichtbaar werd. 'Niet voor niets heet het slotdeel van het nieuwe boek "De markt op, de wereld in", zegt Van Berkel. In de crisisjaren tachtig bezuinigde de overheid flink op het hoger onderwijs en groeide bij het College van Bestuur het besef dat het geld ergens anders vandaan zou moeten komen. 'De toenmalige rector, Jan Borgman, schetste een doemscenario: als we niet zelf wat gaan ondernemen, komt er een tijd dat iemand het licht moet uitdoen. De overheid zit in financiële problemen en het is veel makkelijker om op hoger onderwijs te bezuinigen dan op basisonderwijs, dus we zijn altijd de pineut. Het roer moet om.' Geen gekke gedachte, zegt Van Berkel, ook achteraf niet: er braken in de jaren '90 wel weer betere financiële tijden aan, maar de bereidheid om geld in het hoger onderwijs te stoppen is bepaald niet gegroeid. 'De overheidsbijdrage is alleen maar verder teruggelopen.'

Bron van inkomsten

De vele samenwerkingen die de RUG aanging met bedrijven zijn een voorbeeld van die meer ondernemende manier van werken. Zo was ook de komst van de internationale studenten een interessante bron van inkomsten. Iemand die dat proces flink versneld heeft, was Frans Zwarts, rector tussen 2002 en 2011. 'Een commissie onder leiding van Zwarts schreef in 2005 de nota *De wereld als podium*, waarin hij als eerste duidelijk uiteenzette hoe de RUG kon inzetten op de komst van internationale studenten. Hij

noemde concrete streefgetallen voor 2014, die toen heel hoog leken, maar allemaal gehaald zijn.'

Was Zwarts' plan een uniek Gronings idee? Zeker niet. De RUG was dan misschien een van de eerste Nederlandse universiteiten die focusten op de buitenlandse student, de rest volgde binnen twee jaar. In heel academisch Europa nam internationalisering een vlucht en dat had alles te maken met de Bologna-verklaring uit 1999, waarbij Europese landen afspraken hun onderwijssystemen op elkaar af te stemmen. Door het kandidaats-doctorandustrajet te veranderen in een bachelor-mastersysteem, werd het veel gemakkelijker om studenten uit te wisselen. Maar dat nieuwe systeem maakte het voor de RUG wel extra urgent om studenten van over de grens te trekken, zegt Van Berkel. 'Door de geografische ligging was de vrees dat studenten na de bachelor alvast naar het westen zouden trekken en hun master dus niet meer aan de RUG zouden doen.' Een grote groep internationale studenten zou die 'braindrain' kunnen compenseren.

Taalbarrière

Vanuit die wens ontstond ook het plan voor een Groningse campus in het Chinese Yantai, het geesteskind van voormalig collegevoorzitter Sibbrand Poppema, die daarmee volgens Van Berkel 'zijn hand overspeelde'. Hij begrijpt evenwel goed hoe mooi het allemaal leek, aanvankelijk. 'Het plan was eerst dat er door die samenwerking met China, verspreid over vier jaar, 10.000 Chinese studenten extra naar Groningen zouden komen. Die hadden heel wat geld in het laatje gebracht.' Het mocht niet zo zijn: 'Yantai' liep stuk, de universiteitsraad stemde ertegen.

Terug naar de internationale studenten die er wél kwamen. Voor die uitwisseling moest nog een obstakel overwonnen worden: de taalbarrière. Wilde de universiteit de buitenlandse student in groten getale naar

Groningen lokken, dan moest het aanbod aan Engelstalige opleidingen verregaand uitgebreid worden. Dat is in korte tijd gebeurd, en leverde landelijk discussie op. Een van de grootste critici was Douwe Draaisma, bijzonder hoogleraar in de geschiedenis van de psy-

chologie aan de RUG. 'Hij benoemde dat het in sommige opzichten een verarming voor het onderwijs is als je alleen maar college gaat geven in het Engels. Daar had hij gelijk in, want het heeft ervoor gezorgd dat colleges theoretischer zijn geworden: interessant bronmateriaal is niet altijd in het Engels beschikbaar, theorieën zijn dat wel, dus ligt de nadruk veel meer op de theorie. Een ander bezwaar: onderwijs over Nederlandse onderwerpen wordt steeds moeilijker, terwijl de grote meerderheid van de studenten nog steeds uit Nederland komt.'

Schone taak

Natuurlijk, de historicus ziet ook de positieve kanten. Om de universiteit financieel gezond te houden moest er iets gebeuren. 'Wie alleen maar negatief is over de internationalisering, moet zich realiseren: zonder de internationale studenten had de universiteit veel moeten inleveren. Iedereen heeft er voordeel van dat ze geld opleveren en zorgen voor werkgelegenheid.'

Niettemin heeft de onderzoeker in Van Berkel ook daar vragen bij: 'Hoeveel geld heeft het nu echt opgeleverd? De meeste buitenlandse studenten komen uit Duitsland. Daar hoeft de RUG amper iets voor te doen. Maar onze universiteit heeft ook flink geïnvesteerd in landen als Japan. Daar komen amper studenten vandaan.' Dat gezegd hebbende ziet hij, nu zijn drieluik voltooid is, nog wel een schone taak weggelegd voor een eventuele opvolger: 'Een economisch historicus zou eens goed in de kosten en de baten van de internationalisering van de RUG kunnen duiken.'